

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Tedenska izdaja letno 50 lir. Plača in toži se v Ljubljani

Casopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.933.

Izhaja vsak torek in petek

Liubliana, sobota 1. januarja 1944

Preis - Cena L 0'80

Mnogo uspehov v novem letu želi vsem naročnikom, bralcem in prijateljem

»Trgovski list«

Slovenska zgodovinska spomenica

Ob koncu leta 1943, ki je bilo najmračnejše v zgodovini slovenskega naroda, so zastopniki vodilnih plasti naroda izrekli besedo, ki jo je dve leti zaman čakal naš narod, propadajoč v krvi in ognju. Mnogi odresilne besede niso dočakali, ker so padli kot žrtve komunističnega terorja, ki je povzročil več zla kakor največja in najstrašnejša vojna, v katero je bil brez lastne krivde pahnjn tudi miroljubni slovenski rod.

Mednarodni komunizem je zlu in tegobam svetovne vojne dodal še strašno zmedo državljanske vojne in tako pač ni bilo težko spoznati, da smo po božjih in človeških postavah dolžni, na kakršen koli način sebe ohraniti. Proti komunistično spomenico je torej narekoval tudi čut samoohranitve in samoobrambe v največji stiski.

Spomenica pa je tudi izraz in dokaz narodne zavednosti in ponosa. Z njo je povedano Moskvi, Londonu in Washingtonu, da mali slovenski narod ni neobgljen otrok ali pa slepec, ki ob cesti čaka na vodnika, temveč da je dovolj zrel in močan, da bo sam živel in uravnaval svoje življenje. V preteklosti so strankarski sebičnosti in zaslepljenosti zagrešili neodpušljive grehe, ko so pogled našega človeka usmerjali na tuje, namesto da bi ga vzgajali za delo in življenje na prostoru, ki mu ga je določila usoda. Zdaj pa je vseh teh zablod za vselej konec in vse tuje vabe so nas tako temeljito razočarale, da smo popolnoma iztrežnjeni spet sposobni za samostojno življenje in mišljenje. Spomenica je izraz te iztreženosti in ko je z njo izpovedana osnovna človeška in narodna dolžnost, nas vodi v novo leto upanje, da se tej dolžnosti ne bomo nikdar več izneverili ter da bomo sami odpravili vse, kar je še in kar bi utegnilo še biti nevarno naši boljši bodočnosti.

Prijave za rentnino

Davčna uprava Ljubljana mesto razglašja:

V času od 2. do 31. januarja 1944. so dolžne vložiti prijavo za rentnino vse osebe, ki so imele v letu 1943. dohodek od premoženjskih predmetov in imovinskih pravic pod pogojem, da niso ti dohodki zavezani že kakšni drugi davčni vrsti.

Pod rentni davek spadajo: obresti od dolgov kakršne koli vrste, rente, najemnine in zakupnine za razne inventare za stavbišča in zemljišča, če dohodek od teh presega katastrski čisti dohodek.

Predmet obdačenja so v l. 1943. dejansko doseženi dohodki. Davčne prijave so dolžne vložiti osebe, ki so imele dohodek, če se pa te nahajajo v inozemstvu, mora vložiti prijavo in plačati davek dolžnik.

Če prijava ne bo vložena do 31. januarja 1944, se bo odmerila 3% kazen, ali 10% kazen, če se prijava ne bi vložila niti na pismeni poziv. Utaja obresti, rent najemnine in zakupnine se bo kaznovala po čl. 142. zakona o neposrednih davkih.

Nepopravljiva škoda za naše lesno gospodarstvo

Glavno in skoraj edino resnično bogastvo naše pokrajine je les. To naše bogastvo pa je v zadnjih letih tako silno trpelo, da je danes sploh dvomljivo, če se more ta škoda še kdaj čisto popraviti. Vsa gospodarska eksistenca naše pokrajine je s tem ogrožena.

Ko to ugotavljamo, pa se moramo tudi vprašati, kdo je kriv, da se je napravila našemu gospodarstvu ta neizmerna škoda? Odgovor je le eden: Posredno ali neposredno so krivi tisti, ki so vpletli našo malo pokrajino v boj, v katerem je morala dobivati samo rane, ker je bila za ta boj absolutno nedorasla. Tem težje pa so morale biti posledice tega nepotrebnega boja, če se je ta boj razveljavil zaradi splošne koristi, temveč zgolj zaradi komunističnih interesov, da bi zavladala pri nas ona klika, ki se je iz raznih sebičnih vzrokov popolnoma zapisala komunizmu. Sama zmaga partije je bila tem ljudem v mislih in zaradi te zmage so podvržili našo pokrajino terorizmu, ki si ga prej nihče ni mogel niti zamisljati. Zaradi partije so se uničevale kmetijske hiše, cerkve in šole, gospodarska poslopja in tvorniški obrati, zaradi partije so se ubijali ljudje, da je danes vsa naša pokrajina ena sama velika rana.

Komunistična ofarska akcija je naravno vzbudila reakcije savojških oblasti. Kraljeva savojška vojska je to možnost reakcije zagrabila z največjim veseljem, saj ji je omogočila marsikatero pridobitve, ki bi sicer bile le težko dosegljive. To je zlasti občutilo naše lesno gospodarstvo. Da se komunističnim četam prepreči dostop do železnic in cest, se je izdala naredba o poseku vsega drevja v 100 m širokem pasu ob železnicah in glavnih cestah. Koliko našega lesa je šlo samo tu v nič.

Da bi bili nemogoče napadji tolp na razne bloke, se je posekalo vse drevje pred blok. Pa dostikrat se je posekalo tudi mnogo več ko treba.

Če pa je bila ofenziva proti tolpam v gozdovih, tedaj so vojaki kraljeve savojške vojske brezobzirno uničevali hiše in gozdove. Tako je pri neki takšni ofenzivi do tal pogorela parna žaga »Rog« v Podstenici pri Novem mestu. Žaga je bila moderno urejena, šele komaj 10 let stara, danes pa je le kup razvalin. Skupna škoda samo pri tej žagi je ocenjena na 7 milijonov 268.162 lir. In koliko podobnih primerov je bilo! Celi pasovi gozdov so uničeni, ker je tako hotela komunizmu zapisana klika.

Delovanje komunističnih tolp pa je bila tudi ugodna pretveza za razne rekvizicije lesnih zalog po savojški vojski. V tem oziru je savojška vojska postopala zlasti temeljito. Dostikrat so se kraji, kjer se je les rekviriral, blokiral, da niso mogli lastniki lesa niti videti, kdo jim jemlje les, niti koliko lesa se jim jemlje. Pri tem se ni prav nič gledalo na to, kakšen les se vzame. Tehnični les se je jemal za drva in naj bi se tako tudi plačal. Po natančno sestavljenih protokolih znaša vsa škoda, ki so jo zaradi teh rekvizicij utrpeli naši lesni trgovci, industrialci in posejtniki

27.720.318 lir.

To škodo je prijavilo 35 lesnih trgovcev, koliko pa je še škoda, ki je ni nihče prijavil, ker je ni mogel, ker je ali bil interniran ali pa je že postal žrtev »osvobodilne fronte«. Še večja pa je indirektna škoda, ki so jo povzročale te rekvizicije. 27,7 milijona lir bi moglo oplajati naše gospodarstvo, ker bi bil ta denar v prometu, tako pa mora že naše čisto izčrpano gospodarstvo pogrešati še to, za naše razmere pač velikansko vsoto!

Teh 27.720.318 lir je — dejali bi — legalna škoda, ki jo je pretrpelo naše gospodarstvo zaradi komunistične klike, kolikšna pa je vsa druga škoda, se danes sploh ne da zamisliti. Kdaj bomo mogli nadomestiti razdejane in porušene žage?

A še druga težka vprašanja čakajo na rešitev. Kje bomo dobili po vojni zadostnih delovnih sil, ko se se pa sedaj ljudje tako brezusmiljeno pobijali. Posebni gozdovih delavcev smo imeli že prej premalo, sedaj bo naše lesno gospodarstvo zaradi pomanjkanja delovnih sil naravnost v krizi.

Les pa nam bo potreben po-

vsod. Potrebovali ga bomo za izvoz, da bomo mogli plačati, kar bomo nujno morali uvoziti. Potrebovali bomo les za obnovo porušenihiš, potrebovali bomo les za kurivo, ki ga danes že povsod primanjkuje, potrebovali bomo les še za celo vrsto drugih potreb, a lesa ne bo, ker se je tako brezvestno uničeval in ker se ni poznalo niti najmanjše obzirnosti do potreb našega gospodarstva.

Prišel bo čas, ko bo treba to obupno žalostno pustošenje v našem lesnem gospodarstvu popraviti in takrat se bo šele videla vsa škoda, ki jo je komunistična klika in njeno delo izkoriščajoča savojška vojska povzročila našemu gospodarstvu in vsemu našemu narodu. Takrat pa se bo tudi videlo z vso jasnostjo, kdo je bil tisti škodljivec našega naroda, ki je zahteval od našega ljudstva žrtve in vedno nove žrtve, v nadomestilo pa mu dal porušene domove, opustošene gozdove in uničeno gospodarstvo. Težko vsem, ki bodo morali odgovarjati za vse žalostne posledice svojega divjanja po Sloveniji!

Razvoj romuskih cen v vojni

Čeprav so se cene v Romuniji od l. 1934. dalje neprestano dvigale, vendar ni stopila Romunija v vojno s pretiranimi cenami. Takoj po izbruhu evropske vojne pa so se začele cene v Romuniji rapidno dvigati in šele v letošnjem juniju zaradi dobre letine je postalo to dviganje bolj počasno. Cene nekaterih kmetijskih pridelkov so celo padle. Cene v veletrgovini so od avgusta 1939 do junija 1941 narasle za 145 odstotkov, mnogi znaki pa kažejo, da so se cene kasneje dvignile za 4 do 5 kratno v primeru s cenami ob izbruhu evropske vojne. Približno v istem razmerju so se dvignile tudi cene v detajlni trgovini.

Razmerje cen industrijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov se je trajno slabšalo v škodo kmetijstva. Nizke žitne cene so se sicer po izbruhu vojne zvišale, toda v mnogo manjši meri ko cene industrijskih izdelkov. Jeseni 1939 je imela Romunija velike žitne presežke in izvozne možnosti še niso bile tako ugodne kakor v kasnejših vojnih letih. Pičlost industrijskih izdelkov pa se je pokazala takoj. Uvoz surovin iz čezmorskih krajev je čisto prenehal. Prilagoditev deviznih tečajev na devizne tečaje mirnega časa, ki so bili visoko nad uradnimi tečaji, dvig tečaja marke za 20 odstotkov, vse to je podražilo uvoz in s tem industrijske izdelke.

Od vseh cen so se najbolj podražile cene za tekstilne izdelke in čevlje, malo manj pa kolonialno blago, nato pa slede glede podražitve mlečni izdelki in maščobe, v zadnjem času pa se je podražila tudi pšenična moka. Primeroma malo so se podražili sladkor in jedilna olja, katerih potrošnja je edino strogo racionirana. Pa tudi v romunskih izvoznih cenah se je pokazal podoben razvoj. Izvozne cene za produkte zemeljskega olja so se od izbruha vojne dvignile

to nastaja tendenca za dvig cen. Ta dvig pa skuša oblast preprečiti s stopom za cene, dirigiranim razdeljevanjem blaga in zajetjem odvišnega denarja. Romunska kmetijska proizvodnja je v vojni nazadovala. Če to nazadovanje ni povzročilo večjih težav, potem le zato, ker je Romunija kot izvozna država omejevala svoj izvoz in s tem paralizirala nazadovanje proizvodnje.

Ze kmalu po izbruhu vojne je izdala romunska vlada razne ukrepe, da prepreči dvig cen. Osnovne važnosti za razvoj cen je bil zakon o pospeševanju proizvodnje ter o urejanju cen in preprečevanja verižništva. Uvedle so se nadalje maksimalne cene. Spomladi l. 1943. se je izdala novela zakona o pospeševanju proizvodnje in urejanju cen ter je dobilo gospodarsko ministrstvo obsežna pooblastila, da dokončno odloča o vseh vprašanjih, ki se tičejo cen, proizvodnje in razdeljevanja blaga. Če romunska vlada ni mogla doseči popolnega uspeha glede gibanja cen, je vzrok v tem, ker se ni mogla vedno nasloniti na dobro delujoči upravni aparat.

Novo hrvatske poštne pristojbine

Na Hrvatskem stopi 1. januarja v veljavo zvišanje pristojbin za pošto, telegraf in telefon v notranjem in inozemskem prometu. Pristojbine so zvišane od 50 do 100 odstotkov.

Te dni je izšel zakon o poštni hranilnici NDH. Poštna hranilnica je samostojna državna denarna ustanova, ki je pod upravo in nadzorstvom finančnega ministra. Za vse obveznosti poštne hranilnice jamči država.

Slovaška zunanja trgovina

V prvi polovici letošnjega leta se je slovaška zunanja trgovina po vrednosti zvišala za 40%. Na izvoz je prišlo 65%, na uvoz pa 35% vrednosti.

Nemčija je tudi letos največji trgovinski partner Slovaške. Nemški delež pri vsem slovaškem uvozu je bil 65%, pri izvozu pa okrog 50%. Delež Protektorata pri slovaški zunanji trgovini je bil 26%. Blagovno izmenjavo s Švico ovirajo problemi cen, s Španijo pa transportne težave. Delež manjših trgovinskih partnerjev se od lani niso dosti spremenili.

MISLITE NA TISTE, KI SE JIM GODI SLABŠE KO VAM!

PRISPEVAJTE ZA ZIMSKO POMOČ!

NAJVREDNEJŠE IN NAJTRAJNEJŠE

NOVOLETNO DARILO

DOBITE NA VELIKI UMETNOSTNI RAZSTAVI

V OBERSNELOVI GALERIJ
GOSPOSVETSKA 3

† IVAN KRAVOS

V Srbiji je umrl Ivan Kravos, bivši trgovec z usnjarskimi izdelki v Mariboru.

Pokojnik je bil vzgled delovnega, strokovno do podrobnosti izučena, podjetnega ter solidnega obrtnika, ki so v ponos našemu gospodarstvu in resnični pionirji njegovega napredka. To je dokazal pokojni Ivan Kravos že v Gorici, ko je v kratkem času dvignil svoj obrat med vodilne v mestu. Še bolj pa je to kasneje dokazal v Mariboru, ko je bila njegova trgovina ena sama izložba najfinjših, a tudi najbolj praktičnih izdelkov.

Pokojni Ivan Kravos je zlasti živel lepoti naših planinskih krajev in bil med najbolj agilnimi našimi planinskimi delavci. Ljubezen do čistega planinskega sveta mu je tudi dala optimizem, da je bil vedno dobre volje in v vsaki družbi toplo pozdravljen. Težko je zadel zato vest o njegovi smrti vse njegove znanca in še posebej, ko ga niti niso mogli spremiti na zadnji poti.

Slava spominu Ivana Kravosa! Zalujočim ostalim pa naše iskreno sožalje!

Oddelek za načrtno gospodarstvo v hrvatskem kmetijskem ministru

V okviru hrvatskega ministru za kmetijstvo se je ustanovil oddelek za načrtno gospodarstvo, ki naj pospešuje hrvatsko kmetijsko proizvodnjo. Predvsem se naj doseže, da bodo hrvatski kmetovalci racionalno obdelovali zemljo in uporabljali samo dobra semena. Oddelek pa naj tudi skrbi, da se primitivno kmetijsko orodje zamenja z boljšim, zlasti pa da izginejo leseni plugi. V teh krajih se zemlja premalo globoko preorje in ker se tudi premalo ognoji, je v slabih časih skoraj brez pridelka.

Železniški vagoni iz Nemčije

Od nemškega izvoza železniških vagonov so že pred vojno južnovzhodne dežele Evrope prevzemale znaten del. Delež južnovzhodnih evropskih dežel je bil v zadnjih petih letih pred vojno pri nemškem izvozu osebnih vagonov po količini med 50 in 64%, po vrednosti pa med 49 in 63%. Od vsoga nemškega izvoza tovornih vagonov pa so južnovzhodne dežele l. 1933. prevzele 2,4%, l. 1938. pa 7,5%.

Ta delež je velik, zlasti če pomislimo, da imajo Madžarska, Romunija, Hrvatska, Bolgarija, Grčija in Turčija lastno vagono industrijo ter delavnice svojih državnih železnic, ki izdelujejo tudi kompletne nove vagono. Madžarska vagono industrija je celo tako razvita, da lahko svoje izdelke oddaja sesednim deželam. Vidi se, da se nemški vagoni naročajo predvsem zaradi odlične kakovosti, kakršno pa bo lahko prejal slej doseglja tudi domača industrija v nekaterih južnovzhodnih deželah.

Italija — izkoriščevalni objekt zaveznikov

Zavezniki so se odločili, da izkoristijo italijansko gospodarstvo za svoje vojne namene. V ta namen ja vrhovni poveljnik gen. Eisenhower imenoval zavezniško kontrolno komisijo (Allied Control Commission) v Italiji. Ta komisija bi nadzorovala ne le vojaške ukrepe glede njih gospodarske učinkovitosti, temveč tudi vso gospodarsko aktivnost v zasedeni Italiji. Kakor pravijo »Financial Neros« naj se doseže najboljša uporaba vseh gospodarskih in delovnih sil Italije. V zvezi z moskovskimi sklepi postavljeni odbor za Italijo bo sodeloval s kontrolno komisijo.

Naredba o potrošnji tobaka

Prezident pokrajinske uprave je izdal naslednjo naredbo:

Clen 1. — Počenši s 1. januarjem 1944 se tobak in tobakni izdelki nobene vrste ne smejo prodajati ali oddajati za potrošnje občinstvu brez nakaznice, predpisane s to naredbo.

Moški, mlajši od 18 let in ženske, mlajše od 22 let in stare nad 55 let nimajo pravice do nakaznice.

Clen 2. — Na posamezni odrezek nakaznice se tobakni izdelki lahko nabavijo v količini, ki jo občasno določi šef pokrajinske uprave.

Clen 3. — Nakaznica je poimenoško označena, ni prenosna in je veljavna samo z izpolnjeno glavo. Uporabiti se more samo v času veljavnosti tako, da prodajalec sam odreže ustrezni odrezek.

Potvorba ali zloraba nakaznice se kaznuje po tej naredbi.

Clen 4. — Nakaznice izdajajo občinski preskrbovalni uradi.

Za razdeljevanje, uporabo in vračanje nakaznic veljajo predpisi o živilskih nakaznicah (Službeni list št. 76/35 iz l. 1942.).

Prvo nakaznico prejmejo potrošniki samo, če so pri občinskem preskrbovalnem uradu vložili prijavo z navedbo rojstnih podatkov.

Clen 5. — Glavni založniki smejo izvrševati naročila trafikam samo po odredbah uprave državnih monopolov.

Clen 6. — Prestopke določb te naredbe kaznujejo redna sodišča s kaznijo strogega zopora do 5 let in z denarno kaznijo do L. 300.000.

Poleg kazni sme sodišče izreči tudi zaplenbo blaga in odvzeti pravico do prodaje tobaka za določen čas ali za vedno.

Pogojne kazni se ne morejo izrehati.

Postopek je pospešen.

Clen 7. — Ta naredba stopi v veljavo z dnem objave v Službenem listu.

Obvestila „Prevoda“

Mestni preskrbovalni urad bo odrezke živilskih nakaznic za mesec december prevzemal v II. nadstropju Mestnega doma, soba št. 8, tako da pridejo na vrsto: 3. januarja trgovci z začetnicami A—Ba,

4. januarja z začetnicami Be do konca, 5. januarja z začetnicami C—F, 7. januarja z začetnicami G in H, 8. januarja z začetnicami I in J, 10. januarja z začetnicami K do Kom, 11. januarja z začetnicami Kon do konca, 12. januarja z začetnicami L do Ma, 13. januarja z začetnicami Me do konca, 14. januarja z začetnicama N in O, 15. januarja z začetnicama Pa do Pir, 17. januarja z začetnicami Pl do konca, 18. januarja z začetnicama R in S, 19. januarja pride na vrsto Nabavljalna zadruga državnih železnic, 20. januarja trgovci z začetnicama Š in T, 21. januarja z začetnicama U in V, 22. januarja pa pridejo na vrsto trgovci z začetnicama Z in Ž.

Dne 24. januarja bo mestni preskrbovalni urad prevzemal odrezke od pekov z začetnicami A do J, 25. januarja z začetnicami K do Pi, 26. januarja pa od vseh pekov z začetnicami Pl do Ž.

Gostinski obratji pa morajo brezpogojno do 8. januarja 1944 oddati vse njim že izročene decembrske odrezke, med tem ko bo urad januarske odrezke od teh obratov prevzemal šele v mesecu februarju po vrstnem redu, ki bo objavljen o pravem času. Po 8. januarju bo mestni preskrbovalni urad od gostinskih obratov, kamor spadajo gostilne, restavracije, mlekarnice, menze in slično, ne bo sprejel nobenih odrezkov, ker bo urad ta dan z navedenimi obrati napravil natančen obračun za vso dobo do konca leta 1943.

Proizvodnja zlata v Romuniji

Romunija je stara dežela zlata in edina v Evropi, ki ima znatnejšo proizvodnjo zlata. Njene rude vsebujejo 8 do 12 g zlata pri toni in se tako približujejo rudam Južne Afrike. Najbolj znana ležišča zlata vsebuječe rude so v pokrajini Hunedvari, kjer sta največja rudnika Ruda in Brad, zlato pa se pridobiva tudi v drugih romunskih pokrajinah. Največji rudnik »Rosia Montana« je državna last, med privatnimi podjetji pa je na prvem mestu skupina »Mica«, ki je udeležena tudi pri pridobivanju bakra, pirita, svinca, živega srebra in zemeljskega olja. Tudi družba »Aur«, ki je udeležena pri

Ta odbor se bo bavil predvsem z nevojaškimi vprašanji, da se doseže enotna politika zaveznikov v Italiji tudi glede gospodarskih vprašanih.

Oddaja naročilnic živilskih nakaznic za januar 1944

Trgovec potrdi stranki prejem naročilnic tako, da žigosa njegovo živilsko nakaznico na prostoru, ki je za to določen. Žigovanje je potrebno tudi zato, da stranka ne bo zahtevala živil pri drugem trgovcu. Trgovec uredi naročilnice tako, da bodo naročilnici družinske nakaznice priključene vse naročilnice za vse blago in za vse člane istega gospodinjstva. Naročilnice enega gospodinjstva morajo biti pritrjene skupaj, zato za dostuje, da je ime družinskega poglavarja vpisano samo na naročilnici družinske nakaznice. Svežnje naročilnic družin in posameznikov uredi trgovec nato v istem zaporednem redu, kot je bil spisan seznam odjemalcev, ki ga je svojčas trgovec izročil Prevodu. Vse skupaj vložijo v vrečico in jo zalepi. Na vrečico napiše koliko je v njej družinskih naročilnic A, koliko B, koliko C, koliko je samskih in nato koliko je naročilnic za trde maščobe, koliko za olje, koliko za riž in testenine, koliko za sladkor, sol in milo.

Vse naročilnice živilskih nakaznic za januar morajo trgovci oddati Prevodu, Novi trg št. 4-II, seba 12, do dne 5. januarja 1944.

Precej uradno določene cene zlata, podjetniki pa po večini s cenami in premijami niso zadovoljni. Uvedena so pogajanja, da bi gospodarsko ministru zvišalo premije v prvi vrsti pri pridobivanju zlata iz onih rud, ki se izkoriščajo in predelujejo tudi v druge svrhe. Za to se zavzema predvsem podjetniška skupina »Mica«, ki ima, kakor je bilo že navedeno, v svoji posesti izdatna ležišča raznih rud.

Sedanja zlata podlaga romunske valute znaša nekaj nad 39%, kar že presega običajno mero, in tako je razumljivo, da so romunski gospodarski krogi pristaši klasične teorije o denarni veljavi, ki smatra zlato za najboljšo kritje in podlago. Iz tega se da sklepati, da bodo romunski posetniki ležišč zlatih rud uspešji s svojimi zahtevami zvišanja premij in odkupnih cen za zlato in da se bo proizvodnja zlata spet dvignila.

Hranilne vloge v Franciji

Franciozi, ki so že od nekaj znanji po svoji varčnosti, so ostali zvesti tej svoji lastnosti tudi v vojni dobi. »Bulletin Quotidien« objavlja, da znašajo hranilne vloge v Franciji 250 milijonov frankov. Ta številka, ki jo je dalo seštevanje vlog v hranilnicah in bankah, seveda ne more biti točna. Varčevanje je dvojno. Eno je vidno po izkazilu denarnih zavodov, drugo nevidno in nepregledno varčevanje pa tvorijo doma spravljene prihranki, ki pri varčnem narodu ne zaostajajo dosti za vlogami v hranilnicah. Za vidno varčevanje je treba predvsem smatrati vloge v hranilnicah, do čim predstavljajo vloge v bankah predvsem obratni kapital industrije in trgovine.

»Neues Wiener Tagblatt« meni, da je bilo v Franciji povprečje pravih hranilnih vlog v letih pred prvo svetovno vojno 2 do 5 milijonov, v letih med prvo in drugo vojno pa okrog 15 milijonov, kar ustreza vrednosti 3 milijonov predvojnih frankov. Narasčanje hranilnih vlog je razvidno iz naslednjega pregleda, ki je razdeljen na vloge v vseh hranilnicah ter na vloge, ki jih ima 6 največjih depozitnih bank. V letu 1943, so izkazane hranilne vloge samo do 31. julija. Vloge so navedene v milijardah.

Leta	v hranilnicah	v 6 bankah
1913	5,8	6
1930	50,9	44,8
1935	60	33,9
1941	80,1	96,6
1942	93,8	114,9
1943	109,8	129,2

Več rastlinske kakor mesne hrane

Namestnik nemškega državnega ministra za prehrano in kmetijstvo Herman Backe je govoril o spremembah v načinu prehrane, ki jih je povzročila vojna. Najvažnejša sprememba je v tem, da se je potrošnja mesa zmanjšala v korist rastlinske hrane, katero so znanstveniki že od nekaj priporočali, opozarjajoč na škodljive posledice preobilne mesne hrane. V Nemčiji so od l. 1840. do 1870. pri hrani delavcev živalske beljakovine tvorile le 15%, pred sedanjo vojno pa je ta delež presegal že 50%. Sedanja sprememba hrane je bila potrebna na eni strani iz zdravstvenih razlogov, na drugi pa zaradi drugačne preskrbe Evrope z živilmi. Ker mora Evropa živeti od domačih pridelkov, je prišlo do pravega vrednotenja njene kmetijske proizvodnje. Pri tem vrednotenju je prišla do veljave rastlinska hrana, kakor je razvidno iz naslednje primerjave:

Na enem hektarju se da povprečno pridelati 200 do 250 metrskih stotov sočivja, 150 metrskih stotov krompirja, nad 40 metrskih stotov sladkorja in 15 do 20 metrskih stotov žita, če pa bi hektarski pridelek porabili za živinorejo, bi dobili od enega hektarja le 5 metrskih stotov svinjskega mesa, 1,5 do 2 metrska stota govejega mesa in 1 metrski stot surovega masla. Če računamo samo beljakovine, tedaj se lahko dobi od sočivja, pridelanega na enem hektarju, 5 metrskih stotov beljako-

vin, od krompirja 2,25, od žita 1,8, od svinjskega mesa pa le en metrski stot beljakovin.

Tako je racioniranje evropske kmetijske proizvodnje povečalo delež rastlinske hrane. Ker pa je mešana hrana najbolj zdrava, bo treba tudi po vojni skrbeti, da se delež rastlinske hrane ne bo preveč zmanjšal.

Tako je državni in kreditni zavod Caisse des Dépôts danes močnejši kakor 6 največjih depozitnih bank. Vse njegove vloge so od leta 1926. do lani narasle od 28,9 na 145,1 milijarde frankov.

V upravi Caisse des Dépôts je bilo od ljudskih hranilnic l. 1926. nad 11, leta 1937. že nad 37, lani pa 46 milijonov frankov. Poštna hranilnica pa je dala v upravo v navedenih letih 4,6, 27,7 in 34 milijonov. Od starostnega zavarovanja je prišlo v upravo Caisse des Dépôts v zadnjem predvojnem letu 16,2, lani 25,1 milijarde, vloge socialnega zavarovanja pa so se od leta 1937. do lani dvignile od 7,6 na 17,8 milijarde.

Tako je državni in kreditni zavod Caisse des Dépôts danes močnejši kakor 6 največjih depozitnih bank. Vse njegove vloge so od leta 1926. do lani narasle od 28,9 na 145,1 milijarde frankov.

Prevzem oljnatih semen v Romuniji

Nemško-romunska družba »Sola-gra« je dobila od romunske vlade pooblastilo, da prevzame semena vseh oljnatih rastlin na zemljiških pridelovalcev, ki imajo z njo pridelovalne pogodbe. Če družba ne bi mogla odkupiti vsega pridelka, prevzameta ostanek državni gospodarski urad za oljnate rastline in zadrudni institut. Družba »Sola-gra« bo za državo prevzela tudi 250 vagonov soje, ki bo prihodnje leto za seme.

Motorizacija Španije

Po državljanski vojni je v Španiji motorizacija naglo napredovala. Zdaj je v Španiji registriranih 400.500 motornih vozil. V Barceloni jih je največ 75.023, na drugem mestu pa je Madrid z 68.848 motornimi vozili. Bencin, ki je racioniran, dobivajo le ona vozila, ki imajo manj kakor 18 konjskih sil. Zaradi tega je v prometu zdaj samo 123.500 avtomobilov.

Slovenski narod si je izbral svojo pot

Zgodovinska spomenica, ki je zbrala okrog slovenskega narodnega programa vse slovenske ljudske predstavnike v neizprosno borbo proti komunizmu

Dne 23. t. m. ob 5. popoldne je delegacija zastopnikov slovenskega javnega življenja na slovesen

način izročila prezidentu, generalu Leonu Rupniku, sledečo spomenico:

to dvigamo spričo tolikšne stvarne in moralne škode na slovenski zemlji, spričo neizmerne žalosti toliko tisočev Slovencev,

protest

proti vsakemu, doma in kjer koli v svetu, proti posameznikom in narodom, ki podpirajo zločinski komunizem. Slovenski narod hoče namreč svobodno živeti v družbi evropskih narodov. Zato je bil po tolikih strašnih dejanjih protinardnega komunizma prisiljen seči po samoohranbi, v katero bo še bolj povezal vse svoje sile, da zlojni komunistično zlo.

Slovenici! Slovenke! Zavedajmo se svojega stvarnega položaja, zavedajmo se, da le z iztrebljenjem komunizma moremo rešiti sebe in zadobiti tisto mesto v svetu, ki si ga želimo in zaslužimo. Zavedajmo pa se tudi, da bomo le z lojalnim izpričevanjem našega slovenstva, brez primesi vplivov nesrečne tuje propagande, mogli uspešno voditi boj zoper komunizem. In slovenski narod s hvalečnostjo sprejema vsako pomoč v tem boju, v katerem naj nihče ne stoji ob strani. Danes je taka ura, da je molk že sodelovanje s sevražnikom in greh nad narodom.

Slovenici! Slovenke! Podpirajmo slovensko oblast, ki se v tem usodnem času odločno bori proti komunizmu in združimo se v tem pravičnem boju v enotno slovensko fronto. S tem bomo rešili narod in ga povedli v novo srečno bodočnost!

Slovenskemu narodu!

Lepa slovenska zemlja, na kateri živimo že 1.400 let in ji s svojim znojem in delom vtiskamo svoj slovenski obraz, je danes vsa odeta v globoko žalost, žalost, ki je je v svojih hudih posledicah prinesla vojska.

Kdo tira danes našo zemljo, naš narod v nesrečo, kdo pobija tisoče dragih rojakov, kdo požiga slovenske domove, kdo tepta vse naše narodne in verske vrednote, kdo uničuje našo čast, kdo nas tira na rob propada, da nam grozi dekončen pogin?

To dela največji in najvevarnejši sovražnik vseh krščanskih in kulturnih narodov: komunistični zločin, ki je pri nas z narodnimi gesli mnoge prevaral in si pod krinko osvobodilne fronte skuša uzurpirati oblast, da vzpostavi svojo nasilno diktaturo in da do kence dovrši svojo krvavo revolucijo, v kateri naj poštenji slovenski narod izgine, zgolj zaradi tega, ker hoče živeti v skladu s svojo tradicijo, v skladu z narodnimi vrednotami in da si ohrani življenje.

Komunizem je dokazal z dejavnimi, da ni nikaka politika in ne ideologija, ampak najbolj surov barbarizem, ustroj nerada, zgrajen zločinski sestav, uničevalec verskih, etičnih in moralnih vrednot, uničevalec osebnih in narodnih svobode, uničevalec življenja, postenih delavnih ljudi, kakor celih narodov.

Zato danes boj proti komunizmu ni politika, ampak osnovna človeška in narodna dolžnost, saj se tiče tako življenja vsakega posameznika, kakor življenja vseh narodov, — še posebej malega slovenskega, nad katerim zločinski breznarodni komunizem najbolj besni.

Vsi poštene ljudi in vsi narodi se bore proti zločinskemu komunizmu. Tudi ogromna večina slovenskega naroda je to zlo in nesrečo sama spoznala in odklonila.

Pogorjišča 200 slovenskih vasi kličejo vse še zaslepljene Slovence, da spregledajo! Nad desetisoč požganih in porušeni slovenskih domov vpije po obnovi iz ruševin. Preko sto razdejanih šol, prav toliko prosvetnih in narodnih domov so strašna obsodba »kulturnega prizadevanja komunizma. Nad 70 onečaščenih cerkva, od teh 16 požganih, so kričeji dokazi komunističnega brezboštva. Preko 15 tisoč grobov najboljših mož in žena, fantov in deklet in nedolžnih otročičev iz vseh stanov in skupin, kliče po pravični kazni. Poleg stotin pomorjenih izobražencev je tudi 29 narodno zavednih duhovnikov.

Tudi nesrečni talci so nemi, toda tem strašnejši tožniki proti nečloveškemu komunizmu. Blizu 10 tisoč slovenskih družin je raztepenih, izgnanih. Na tisoče ubogih sirot brez matere, brez očeta, so sad komunističnega nauka o družini! Koliko pa je še obupanih očetov, ki ne vedo ne za svoje žene, ne za otroke, koliko objokanih mater, ki ne vedo za otroke in ki niti njihovih grobov ne bodo mogle najti. Na milijarde slovenskega premoženja je uničenega. Tisočem in tisočem delavcem je odvzet vsakdanji kruh. Žrtve za žrtvijo terja komunizem dan za dnem. In vse to v poldrugem letu komunističnega divjanja v majhni ljubljanski pokrajini med 320.000 Slovencev, ne všteti žrtve v drugih krajih slovenske zemlje.

Čemu vse to?

Zadnji čas je, da se združimo vsi Slovenci brez izjeme v trdno celoto in iztrebimo komunizem iz svoje srede. Po božjih in človeških postavah smo dolžni na kakršnen koli način sebe ohraniti! To nam narekuje ljubezen do naših družin in še v večji meri ljubezen do lastnega naroda!

Nihče ne more zahtevati, naj se poštene slovenski narod, ki hoče živeti v skladu s svojo tradicijo in braniti krščansko kulturo, da pobiti zato, da zavlada zločinski red in ustroj komunizma pri nas in v svetu. Nihče na svetu, ne posameznik ne kak narod, nima iz kakršnih koli razlogov pravice žrtvovati slovenskega naroda na žrtvnik komunizma.

Kdor komunistične zločince podpira, pa naj si bo posameznik ali narod in komunizmu omogoča razmah, kliče največje zlo nad ubogi slovenski narod, pa končno tudi nase in na ves svet!

Danes odloča slovenski narod sam o svojem obstoju. Ali bo ohranil svoje življenje v veliki družini evropskih narodov, ali pa bo izginil v morju krvave komunistične revolucije. Čut samoohranitve in koristi naroda, so v tej usodni uri naš zakon! Za-

- Dr. ing. Milan Vidmar, predsednik Slovenske akademije znanosti in umelnosti in dekan tehniške fakultete.
- Dr. Milko Kos, rektor univerze.
- Dr. Matija Slavič, prorektor univerze.
- Dr. Janko Polec, dekan jurid. fakultete.
- Dr. Franc Šturm, dekan filoz. fakultete.
- Dr. Franc S. Lukman, dek. teol. fak.
- Dr. Karel Lusički, dek. med. fakultete.
- Dr. Henrik Sieska, prodekan pravne fakultete.
- Dr. Franc Ramovž, prodek. fil. fakult.
- Dr. Andrej Gosar, prodek. teh. fak.
- Dr. Franc Hribar, prodek. med. fak.
- Betetto Julij, rektor Glasb. akademije.
- Dr. Josip Fischinger, pravosodni inspektor.
- Dr. Vladimir Golia, predsed. apelacije.
- Adolf Hudnik, predsed. okrož. sodišča.
- Marko Kranjc, bivši poslanec.
- Dr. Otmar Pirkmajer, bivši pomočnik bana.
- Dr. Adolf Golia, bivši poslanec.
- Dr. Franc Roš, odvetnik.
- Mirko Bitene, biv. poslanec, profesor.
- Dr. Josip Pučnik, odvetnik.
- Dr. Stojan Bajič, univ. profesor.
- Dr. Stanislav Zitko, odvetnik.
- Dr. Ivo Česnik, bivši poslanec.
- Ivan Teuerschuh, bivši poslanec.
- Matija Skrbec, msgr., dekan.
- Ing. Janko Mačkovšek, gradbenik.
- Miloš Stare, bivši poslanec.
- Jože Spindler, bivši poslanec.
- Karel Škulji, bivši poslanec.
- Andrej Uršič, javni delavec.
- Dr. Ernest Kalan, odvetnik.
- Ing. Ladislav Beve, bivši predsednik Zdrženja rezervnih oficerjev.
- Dr. Zirovnik Janko, predsednik odvetniške zbornice.
- Dr. Kuhar Andrej, predsednik notar. zbornice.
- Dr. Bajec Oton, predsednik zdravniške zbornice.
- Ing. Pirkmajer Milko, predsed. inžen. zbornice.
- Mazetič Josip, direktor finančne direkcije.
- Dr. Alojzij Odar, univerzitetni profesor in predsednik KTD.
- Dr. Milavec Anton, predsednik P. Z.
- Dr. Janko Köstli, preds. Borze dela.
- Zemljčič Janko, predsednik TBPD.
- Jože Jonke, uradni pomočnik in bivši predsednik Delavske zbornice.
- Ing. Bogdan Ferline, ravnatelj Kmetijske družbe.
- Dr. Alujevič Branko, predsed. Zveze delojemalcev.
- Dr. Slokar Ivan, predsednik Pokrajinske zveze delodajalcev.
- Heinrihar Franc, predsednik Zdrženja inja industrijev in obrtnikov.
- Lukič Zvenimir, predsednik Zdrženja trgovev in Ljubljani.
- Pevec Ignacij, predsednik Zdrženja kmetov.
- Hrovat Jakob, predsednik Sindikata kemične industrije.
- Bonač Fran, predsednik Sindikata papirne in kartonažne industrije.
- Ing. Bartl Ivan, preds. Sindikata električne industrije, plinarne in vodo. voda.
- Hrovatin Maks, predsednik Sindikata hišnih posestnikov.

- Premrov Vladimir, predsednik Sindikata lesne industrije.
- Kalin Savel, preds. Sind. usnjarske industrije.
- Hribar Peter, predsednik Sindikata oblačilne industrije.
- Jakl Venč, predsednik Sindikata rudarske industrije.
- Zupan Miroslav, predsednik Sindikata slabevne industrije.
- Dr. Lunaček Aleksander, predsednik Sindikata gradbenega materiala.
- Ing. Sodja Jože, predsednik Sindikata založniške industrije.
- Lampe Vilko, predsednik Sindikata z manufakturnim blagom.
- Agnola Anton, preds. Sindikata s steklom in porcelanom.
- Verovšek Jože, preds. Sindikata z železino.
- Krek Janko, preds. Sindikata trgovskih zastopnikov.
- Pogačnik Fran, predsednik Sindikata trgovcev z živili na debelo.
- Kane Anton, predsednik Sindikata drogeristov.
- Pavlin Franc, preds. Sindikata z galanterijskim blagom.
- Sušteršič Peter, preds. Sindikata s solskimi potrebščinami.
- Pieliek Ivan, preds. Sindikata s sadjem in zelenjavo.
- Klanjšek Josip, preds. Sindikata z usnjem in kožami.
- Barbič Marin, preds. Sindikata z vinom.
- Marinko Jože, preds. Sindikata z mešanim blagom.
- Bizjak Ivan, preds. Sind. s kurtivom.
- Jazbec Janko, načelnik skupine zlatarjev in urarjev.
- Puc Danilo, načelnik skupine tapetnikov in dekoraterjev.
- Dežman Josip, načelnik skupine grafičkov.
- Grom Jože, načelnik skupine živilskih obrti.
- Klein Julij, načelnik skupine steklarjev.
- Mikeš Jože, načelnik skupine tekstilcev in vezilij.
- Udovič Andrej, načelnik skupine dimnikarjev.
- Lampič Polde, načelnik skupine pom. možnih sanitetskih obrti.
- Weibel Julij, načelnik skupine železarjev in kovinarjev.
- Gjud Aleksander, načelnik skupine lasuljarjev.
- Holinsky Karel, načelnik skupine fotografov.
- Pretnar Ivan, predsednik Sindikata hranilnic.
- Breceljnik Alojzij, predsednik Sindikata mesarjev.
- Verbič Anton, predsednik Sindikata s špecerijskim blagom.
- Laznik Vilko, preds. Sindikata trgovcev s kolesi, nafto, bencinom itd.
- Vidmar Karel, preds. Sindikata pekov.
- Pređović Janko, preds. Sindikata trgovcev in izvoznikov živine.
- Skrbec Franjo, preds. Sindikata trgovcev z lesom.
- Pelicon Adolf, preds. Sindikata slaščičarjev.

- Jančigaj Franc, gen. tajnik in vršilec dolžnosti župana.
- Krener Franc, rodpolkovnik in poveljnik slov. domobranstva.
- Vizjak Milko, podpolkovnik S. D.
- Peterlin Ernest, podpolkovnik S. D.
- Kregar Janko, kapetan fregate.
- Dr. Gerlovič Franc, ravnatelj umobolnice.
- Dr. Pirc Ivo, ravnatelj Higienškega zavoda.
- Dr. Meršelj Valentin, primarij Splošne bolnišnice.
- D. Jančkovič Fran, direktor PTT.
- Ing. Kavčič Rudolf, gen. direktor Železniške direkcije.
- Radanovič Anton, ravnatelj GZ.
- Dr. Basaj Joža, predsednik Zadrženja gospodarske banke.
- Dr. Pehani Joža, generalni ravnatelj Vzemljne zavarovalnice.
- Mlakar Janko, preds. Vz. zav.
- Jeglič Anton, ravnatelj Karitas.
- Krolta Hanuš, glavni ravnatelj Ljubljanske kreditne banke.
- Biskupsky Vitold, ravnatelj TPD.
- Herceg Ferdo, upravnik Opere.
- Ukmar Vilko, ravnatelj Opere.
- Debevec Ciril, ravnatelj Drame.
- Kante Danilo, inspektor P. h.
- Tosti Avgust, ravnatelj Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo.
- Prijatelj Ivan, direktor učiteljskega.
- Remeč Bogomil, predsednik Zavoda za združništvo.
- Ovsenik Josip, direktor II. moške realne gimnazije.
- Dr. Capuder Karel, direktor I. realne gimnazije.
- Grafenauer Franc, profesor in predsednik Prof. društva.
- Novak Leo, direktor TSS.
- Dr. Pirjevec Karel, direktor Trgovske akademije.
- Gozala Josip, direktor Trg. šole.
- Stopar Franc, vršilec d. direktorja.
- Dr. He Josip, vršilec dolžnosti direktorja I. realne gimnazije.
- Osana Josip, direktor II. ženske gimnazije.
- Gračnar Ivan, ravnatelj Prevoda.
- Bajuk Marko, direktor drž. klas. gimnazije.
- Dr. Vlado Valenčič, podravnatelj Hranilnice.
- Ruda Jurček, glav. ured. »Slovenec«.
- Javornik Mirko, glavni urednik »Slovenskega doma«.
- Virant Stanko, dir. listov konz. »Jutrca«.
- Ozirn Rudolf, glav. urednik »Slovenskega naroda«.
- Masič Pavel, bivši poslanec.
- Dr. Debeljak Tine, književnik.
- Šali Severin, književnik.
- Kociper Stanko, književnik.
- Veble Demetrija, bivši poslanec.
- Stukelj Iva, preds. Slovske družbe.
- Borko Božidar, književnik.
- Levstik Vladimir, književnik.
- Vagner Rudolf, upravitelj meščanske šole.

Poleg navedenih predstavnikov našega kulturnega, političnega, gospodarskega in socialnega življenja je podpisalo to spomenico še veliko število javnih delavcev iz Ljubljane in s podeželja. Med podpisniki je samo s podeželja okrog 1300 predstavnikov, kmečkih županov in drugih javnih delavcev.

Ko je odposlanstvo izročilo spomenico prezidentu generalu Rupniku, je njegov govornik poudaril, da je spomenica izraz enotne narodove volje in enotnega narodovega hotenja. Prišel je čas, ko mora vsak pošteno čuteči Slovenec izreči obsodbo nad zločinskim početjem komunizma v naših krajih. Spomenica naj nam bo v bodrilo in v zaupanje, da se bo naša oblast še bolj utrdila in da bomo lahko mirno zrlji v prihodnost.

Prezident general Rupnik se je delegaciji toplo zahvalil za izročeno spomenico ter poudaril, da bo kot odgovorni činitelj za dobro našega ljudstva storil vse, da se zadosti željam in potrebam naroda. Podčrtal je, da nam posebno naši hrabri domobranci jamčijo popoln uspeh protikomunističnega boja. Ko bo komunizem iztrebljen, se bomo kot dobri Slovenci lahko s svojimi najboljšimi silami posvetili stvarnemu in ustvarjajočemu delu za blagor naše domovine.

Med g. prezidentom in člani zastopstva se je razvil prisrčen razgovor, v katerem so imeli člani odposlanstva priliko razložiti gospodu prezidentu najbolj pereče narodove želje in potrebe. Med razgovorom je g. prezident izjavil, da gre vse delo za tem, da se bo naš kmet lahko spomladj vrnil k svojemu delu. Odposlanci so od-

hajali s popolnim zaupanjem v moža, ki stoji danes na čelu našega naroda, in s trdnim prepričanjem, da mu bo uspelo ustreči narodovim težnjam, kakor so označene v spomenici.

Da bodo mogli podpisati to za slovenski narod nadvse važno deklaracijo tudi oni zastopniki in javni delavci, ki je doslej še niso mogli, bo spomenica do vključno 5. januarja 1944 razpoložena v palači Pokrajinske uprave na Bleiweisovi cesti, soba 118 v II. nadstropju. Vabljeni so vsi, ki ljubijo svoj narod in odklanjajo komunistično zlo, da kot predstavniki našega javnega življenja in kot zastopniki slovenskih gospodarskih, kulturnih in drugih ustanov spomenico podpišejo.

Vojni stroški

Revija »Bankwirtschaft« primerja stroške sedanje in prve svetovne vojne. Poleg vojskujočih se držav je v pregledu navedena tudi nevtralna Švica.

Združene države Severne Amerike so imele v prvi svetovni vojni 22 milijard dolarjev stroškov, zavzemnikom pa so posodile 10 milijard. V sedanji vojni pa so letos do avgusta stroški dosegli 123 milijard, kar je že štirikratni znesek vseh izdatkov v prvi svetovni vojni.

Veliko Britanijo stane sedanja vojna že 15 milijard funtov, prva svetovna vojna pa jo je stala 5.6 milijarde. Avstralija je v prvi svetovni vojni potrošila 265, v sedanji pa že 1194 milijonov funtov. Vojni stroški Kanade so znašali v prvi svetovni vojni 1.33 milijarde, zdaj pa so dosegli že 10 milijard dolarjev.

Naravno je, da so se povečati tudi vojni stroški Nemčije. V prvi svetovni vojni so se gibali od 150 do 165 milijard mark, v štirih letih sedanje vojne pa so dosegli 292 milijard.

Francoski vojni stroški prve svetovne vojne so bili okrog 135 milijard frankov, v enem letu sedanje vojne pa 165 milijard, k temu pa je treba prišteti še 537 milijard stroškov vojne likvidacije in zasedbe. Vojni stroški Italije so bili v prvi svetovni vojni 42, v sedanji pa so že 291 milijard lir.

Nevtralno Švico je stala prva svetovna vojna 1.2 milijarde, sedanja pa dosedaj okrog 5 milijard švicarskih frankov.

Švicarske tobačne tovarne

Za tobačne izdelke je v Švici 180 obratov, ki imajo okrog 8000 delavcev. Pred desetimi leti je bilo več takih obratov, s koncentracijo in mehanizacijo pa se je število obratov znižalo, proizvodnja pa se je precej dvignila. Pred sedanjo vojno je bil povprečni letni izdatek za tobak 125 milijonov šv. frankov, letna potrošnja vsakega kadilca pa je bila 5½ kg tobaka. L. 1938. so predelale švicarske tobačne tovarne 2.67 milijona kilogramov tobaka. Od takrat se je potrošnja precej dvignila. Samo 5% predelanega surovega tobaka je domačega izvora. Lanj so obsegali švicarski tobačni nasadi okrog 700 ha ter dali okrog 11.000 metrskih stotov pridelka. Največ tobaka je Švica uvažala iz USA, Brazilije, Nizozemske Indije, Turčije, Grčije in Egipta, zdaj pa krijejo večino uvoza južnovzhodne evropske dežele. L. 1939. so uvozili 7130 ton tobaka za 17.5 milijona šv. fr. V tobačni stroki deluje okrog 200 velikih tvrdk, ki zalagajo s tobačnimi izdelki nad 60 tisoč prodajalcev. Država ima od tobaka znatne davčne dohodke. Lanj so znašali 51.1 milijona šv. frankov.

Stroji za kmetijstvo

Pod vodstvom višjega kmetijskega svetnika Abela je bila v Celovcu seja, ki je razpravljala o uporabi kmetijskih strojev tudi v petem vojnem letu. Zlasti se je razpravljalo o novih določbah glede ureditve nabave kmetijskih strojev ter predelave traktorjev na plinski pogon. Razpravljalo pa se je tudi o vodenju nabav železnine, nadomestnih delov za stroje in o popravilu strojev. Posebno važna je nabava nadomestnih delov ob katastrofah, po letalskih napadih itd. Naloga državnih kmetijskih uradov je, da poskrbe, da se pošljejo novi stroji in novo orodje tja, kjer se najbolj potrebuje, ne pa tja, kjer so finančne možnosti za nabavo strojev najboljše. Zaradi omejitve dobavljanja novih strojev in novega orodja je tem bolj potrebno, da se čim bolj skrbi za stare stroje. Tudi zračna zaščita je potrebna za stroje, poskrbeti pa se mora tudi za njih temeljito čiščenje in pravočasno pripravo za obratovanje. Dobava nadomestnih delov bo tudi v bodoče mogoča. Predelava traktorjev na generatorski plin se mora sedaj izvesti postopoma. Poskrbljeno je, da so se mogli izobraziti ljudje za voznike traktorjev.

Finančne skrbi švice

Po novem švicarskem proračunu za leto 1944. bi znašali redni izdatki 512, izredni izdatki zaradi vojne 1340, izdatki za ustvaritev novih zaposlitvenih možnosti pa 27 milijonov frankov, da bi torej vsi državni izdatki znašali skupno 1879 milijonov šv. frankov. Redni dohodki bi dali 389, izredni pa 404 milijonov, vsi dohodki torej samo 793 milijonov frankov. Primanjkljaj bi dosegel torej 1086 milijonov frankov in za to vsoto bi se morala Švica na novo zadolžiti. Brez ozira na 3 milijardni dolg švicarskih zveznih železnic je bila izkazana celotna zadolžitev Švice za leto 1942. v višini 4437 milijonov frankov. Zaradi primanjkljaja v tekočem letu se je ta zadolžitev zvišala za nadaljnjih 1125 milijonov ter bo po proračunu za leto 1944. najbrže narasla na 6.6 milijarde frankov. Od te vsote se bo moralo kriti 1.7 milijarde za rednimi dohodki, 4.9 milijarde pa z izrednimi finančnimi ukrepi. Zvezni svet je v svojem poročilu parlamentu opozoril, da bodo izdatki v letu 1944. po vsej verjetnosti še večji. Vendar pa bo storil Zvezni svet vse, kar bo le mogoče, da ohrani Švici zdrave finance in zdravo valuto.

Preskrba madžarskih kmetov z obleko

»Neues Wiener Tagblatt« poroča, da je predsednik madžarske kmetijske zbornice v svojem poročilu na obnem zboru naglasil, da so madžarski kmetje slabo preskrbljeni z obleko in obutvijo, kar je vzrok nezadovoljstva. Zastopnik ministrstva za kmetijstvo, ki se je udeležil obnega zboru kmetijske zbornice, je po poročilu predsednika izjavil, da se vlada briga tudi za preskrbo z oblačili in da bo v kratkem razdeljeno med kmečkim prebivalstvom 200.000 moških jopičev, 200.000 metrov blaga za obleke, 400.000 ženskih rut in 150.000 parov čevljev. V zvezi s tem je zastopnik ministrstva tudi naglasil, da je delovanje črne borze močno omejeno, ker je samo še 10% od vse kmetijske proizvodnje v svobodnem prometu.

Slovaško enotno pivo

Slovaški vrhovni preskrbovalni urad je odredil, da morajo pivovarne v novem gospodarskem letu variti enotno pivo. Upravi pivovarniške zveze je bilo naročeno, naj javi višino skupne proizvodnje enotnega piva ter predloži načrt razdelitve piva za domačo potrošnjo v posameznih pokrajinah dežele.

Svetovna trgovina po vojni

Zelo značilno je, da se v velikih listih množe članki o razvoju gospodarstva po vojni. Obširneje smo že poročali o raznih anglo-ameriških predlogih glede ureditve valutnega vprašanja z ustanovitvijo mednarodne emisijske banke. Zivahne so tudi priprave za ureditev svetovne trgovine po vojni. Čeprav je danes le težko pravilno napovedati, kako se bo razvijala svetovna trgovina po vojni, so vendar te napovedi zanimive in tudi ne brez klenega zrna. Zato v naslednjem podajamo, kar je objavil »N. Wiener Tagblatt« o po vojni svetovni trgovini.

Obseg svetovne trgovine se je od konjunkturnega leta 1929. do leta 1938. zmanjšal za več ko polovico, dočim ni padla v isti meri industrijska proizvodnja. Zaradi tega nastala napetost je nujno zahtevala novo gospodarsko ureditev sveta, a je hkrati pospešila sedanjo vojno, ker je cvetoči nemški izvoz ogrožal po mnenju Anglo-sasov njih izvozno trgovino.

Čeprav se danes ne more preokovati, kako se bo po vojni razvijala svetovna trgovina, se vendar že vidijo činitelji, ki so vplivali na svetovno trgovino pred vojno in ki tudi po vojni ne bodo brez učinka. Mednarodna trgovina liberalistične dobe je imela svoj mehanizem, ki je bil povezan s kompliciranim sistemom komunikacij gospodarskih odnošajev posameznih narodnih gospodarstev ter je bila s tem dana možnost neomejene arbitraže, t. j. da se je kupilo blago na najcenejšem, prodalo pa na najdražjem trgu. Svetovna trgovina se je nadalje opirala na mednarodni denarni sistem zlate valjave ter s tem plačilne enotnosti, nadalje na mobilnost proizvajalnih činiteljev delo in kapital, na izravnalne določbe v trgovinskih pogodbah, kakor klavzule o največjih ugodnostih ter še na druga kolesa, ki so vzdrževala kolesje svetovne trgovine v obratu. Težko je reči, kateri teh koles bodo tudi po vojni ostali, zlasti še, ker bodo povsod odločevali politični oziri in odnošaji.

Obseg predvojne svetovne trgovine nam podaja naslednja tabela (vse v milijonih dolarjev):

	1929	1938	1929	1938
Evropa brez SSSR	19.410	8.050	15.649	6.160
SSSR		453		158
Azija	4.679	2.120	4.938	2.093
Severna Amerika	5.676	1.567	6.428	2.389
Srednja Amerika		816		376
Južna Amerika	1.891	717	2.257	860
Afrika	1.699	891	1.483	861
Avstralija		971		448
Skupno	35.595	14.328	33.024	13.379

Vsa svetovna trgovina (izvoz in uvoz leta 1929. 68.619 (100 %) leta 1938. 27.797 (40.1 %))

Bolj ko mehanizem bodoče svetovne trgovine je jasna njena vsebina. Predvsem je nedvomno, da je vojna silno povečala proizvodno silo industrije in da se je tudi proizvodnja surovin povečala daleč čez potrebe predvojne dobe. USA, ki so bile z izvozom v vrednosti 1806 milijonov dolarjev daleč pred drugimi izvoznimi državami, so sedaj zelo povečale svojo kapaciteto industrijske in surovinske proizvodnje. Tako se je v l. 1939. do 1941. zvišala v USA proizvodnja železne rude od 27.6 na 48 milijonov ton, bakra od 0.6 na 1 milijon ton, bombaža od 25.8 na 27.2 milijona stotov itd. Še v večji meri pa se je povečala industrijska proizvodnja. Po podatkih Department of Commerce se je število zaposlenih zvišalo od 49.6 v konjunkturnem letu 1929. na 54.5 milijona v letu 1942. Storitnost delavca pa se je v tem času povečala za 30% in bi torej bilo razmerje med letom 1929. in 1942. ne 49.6 : 54.5 temveč proti 72. Ker po vojni domača potrošnja tako velikanskega dviga proizvodnje ne bo mogla prevzeti, računa Department, da bo po vojni v USA 19 milijonov brezposelnih, če se ne bo posrečilo velik del delavstva zaposliti za izvoz. Iz tega se vidi, kako silen izvozni pritisk bo prihajal po vojni od USA. Ta pritisk pa bo najbolj zadel Anglijo.

Anglija potrebuje izvoz iz drugih razlogov. Surovine sploh ne silijo k izvozu, kapaciteta angleške industrije pa se je povečala v mnogo manjši meri ko v USA. Anglija potrebuje izvoz, da more plačati svoj uvoz in svoje kratkoročne dolgove, ki so narasli že na 1 milijardo funtov. V letu 1936. do 1938. je izkazovala angleška povprečna plačilna bilanca na pasivni strani uvoze v vrednosti 930 milijonov funtov, na aktivni strani pa blagovne izvoze za 540 milijonov, dohodke od obresti v inozemstvu naloženega kapitala 200 milijonov, 100 milijonov funtov presežka od morske plovbe in 50 milijonov dohodkov od raznih komisij. Ostanek se je plačal z inozemskimi naložbami. Vojna je to plačilno bilanco čisto izprevrnila. Dohodki od komisij in morske plovbe

so skoraj izginiti, dohodki od obresti so zaradi zmanjšanja angleških aktiv v inozemstvu padli na polovico, izvoz pa je padel neprimerno bolj ko uvoz. Da bi se mogla Anglija opomoči, bi morala zvišati svoj izvoz za najmanj 50%. a tu bi zadela na mogočno ameriško konkurenco. Zato bi se morala dati po angleškem mnenju Angliji možnost, da z dodatnim izvozom uredi svojo plačilno bilanco. USA pa bi smele svojo izvozno trgovino povečati v tej meri, kolikor bi bilo potrebno za uravnoteženje njih plačilne bilance.

Kar se pa tiče evropskega prostora bo tu izvozni pritisk gotovo manjši, kakor je bil pred vojno. Predvsem bo domači kontinentalni trg sprejel mnogo blaga, ki se

je prej moral izvažati. Poleg tega bo obnova evropskih dežel zahtevala mnogo blaga, ki je bil pre izvozno blago. V sedanjih vojni se je nadalje želja po samopreskrbi močno okrepila in zaradi tega tudi povečala industrializacija. Isto velja tudi v znatni meri za Južno Ameriko, kjer je industrializacija posegla tudi že na težko industrijo. Vse to bo zmanjšalo potrebo uvoza industrializiranih držav. Za Evropo pa je položaj drugačen, ker bo Evropa na čelu vseh držav glede sprejemne proizvodnje med vojno in zaradi evropske zahteve po višji življenjski ravni, bodo odjemne možnosti evropskega trga nepregledne. Evropski trg imajo zato svoj zagotovljen budočost in svetovna trgovina evropskega trga ne more pogrešati. To resnično dokazuje ves dosedanji razvoj svetovne trgovine.

Sladkorni problemi v Pacifiku

Sprememba političnega položaja na Pacifiku, povzročena zaradi japonskih zmag, je imela tudi velike gospodarske posledice. Posebno je to občutila sladkorna industrija na Filipinih. Sladkorna proizvodnja na Filipinih je od leta 1926/27 močno narasla in dosegla v letu 1933/34 svoj višek s proizvodnjo 1.431.906 ton sladkorja. Nato je padla na en milijon ton, leta 1942/43 pa je dosegla samo še 600.000 ton. A tudi ta proizvodnja je za Filipine prevelika, ker znaša lastna potrošnja samo 100.000 ton sladkorja.

Proizvodnja filipinskega sladkorja je tako močno narasla, ker se je mogel filipinski sladkor izvažati v Združene države Sev. Amerike carine prosto. V l. 1925/26 so Združene države uvozile iz Kube še 66% vsega sladkorja, iz Filipinov pa samo 7,9 odstotka. V l. 1933/34 pa je kubanski delež padel na 33,8 odstotka, filipinski pa narasel na 28 odstotkov. Filipinski sladkor je stalno izpodrival kubanski sladkor z ameriškega trga. Ker je sladkor glavno izvozno blago Kube, je zaradi nazadujočega izvoza sladkorja trpelo vse kubansko gospodarstvo. Zaradi tega so nastali tudi politični nemiri. Prizadete pa so bile tudi severno-ameriške banke, ki so bile udeležene v kubanski sladkorni proizvodnji. A tudi severnoameriške rafinerije, ki so predelovale kubanski sladkor, so občutile nazadovanje izvoza kubanskega sladkorja. Ker je padel kubanski izvoz sladkorja, je nazadoval tudi kubanski uvoz blaga iz Združenih držav. Tako je bila zaradi rastočega uvoza filipinskega sladkorja nezadovoljna tudi ameriška izvozna industrija. A tudi sladkorna proizvodnja v Portoricu in na Havaju je bila zadeta od filipinskega sladkornega izvoza. Vsi ti prizadeti krogi so se združili v enotno močno fronto, ki naj bi z zakonitimi sredstvi dosegla zmanjšanje filipinskega uvoza sladkorja v USA.

Posledica teh prizadevanj je bil takojmenovani Tydings McDuffie Act, ki je določal, da se omeji carine prosti uvoz filipinskega sladkorja po proglasitvi filipinske neodvisnosti, kar bi se moralo teoretično zgoditi 15. novembra 1935. na 800.000 ton surovega sladkorja in 50.000 ton rafinade. Če bi Filipini izvozili večje količine sladkorja, bi morali plačati ameriško carino v polnem obsegu. To stanje bi veljalo šest let, po 1. januarju 1941. pa bi morali plačevati Filipini 5 odstotno carino, ki bi se vsako leto zvišala za nadaljnjih 5 odstotkov, da bi končno narasla na 25 odstotkov. Te carine filipinski sladkor ne bi mogel prenesti in zato bi se moral filipinski izvoz sladkorja v Združene države ustaviti. Da bi našel filipinski sladkor odjem v vzhodni Aziji, tudi ni bilo upati, ker je bila konkurenca popolnoma moderno urejene sladkorne industrije na Javi premočna.

Vsi poskusi Filipinov, da bi dosegli zopet carine prost uvoz sladkorja v USA, so bili brezuspešni, ker so bili od filipinskega sladkornega uvoza prizadeti krogi premočni.

Med tem se je politični položaj v Vzhodni Aziji popolnoma spremenil, položaj za filipinsko sladkorno proizvodnjo pa se zaradi tega ni zboljšal. Ker je Japonska zasedla tudi Javo, je bilo v velikem prostoru, ki je prišel pod Japonsko, sladkorja preveč. Vodstvo japonskega gospodarstva se je zato odločilo, da se filipinska proizvodnja sladkorja omeji, namesto nje pa poveča gojitev bombaža. Ker so med tem postali Filipini svobodna država, je treba še počakati, kako se bodo dogodki razvijali v bodoče. Kakor je izjavil nov filipinski kmetijski minister, se bo porabila filipinska sladkorna proizvodnja za proizvodnjo alkohola kot kuriva. Na ta način upajo na Filipinih, da bi se mogla vzdržati celotna kapaciteta 500.000 ton, od katerih bi se porabilo 300.000 za proizvodnjo alkohola, 150.000 sladkorja bi bilo določeno za domačo proizvodnjo, ostanek pa bi se izvozil. Dvomljivo pa je, če se bo mogel ta načrt tudi uresničiti.

Dohodki danskega kmetijstva

Danski statistični urad za kmetijstvo je v primerjavi z lanskim letom takole prikazal dohodke kmetijskih obratov na Danskem:

Povprečni bruto dohodek od hektarja se je povečal od 920 na 1015 kron, izdatki od hektarja pa so se dvignili od 771 na 836 kron in je tako povprečni neto dohodek od hektarja zvišan od 149 na 179 kron.

Drugi del pregleda kaže obrestovanje v kmetijstvo vloženega kapitala. Povprečno je prišlo od tega kapitala na vsak hektar lani 3031, letos pa 3054 kron. Povprečno obrestovanje tega kapitala je bilo na otokih 7.1%, na Jutlandu pa 5.1%.

Statistični pregled deli kmetijstvo na male, srednje in velike obrate ter navaja naslednje različne dohodkov:

Bruto dohodek je bil letos pri malih obratih od hektarja 1351, pri srednjih 971, pri velikih pa 841 kron, obratni izdatek od hektarja pa je bil pri malih obratih 1176, pri srednjih 791, pri velikih pa 662 kron. Povprečno obrestovanje vloženega kapitala je bilo pri malih obratih 4%, pri srednjih 6.2%, pri velikih pa 7.6%.

Darujte za Zimsko pomoč!

Lepa tiskovina
dviga Vaš ugled

Mi Vam tako tiskovino lahko izgotovimo hitro in po

zmornih cenah v Vaše popolno zadovoljstvo

TISKARNA
MERKUR
D. D.
LJUBLJANA
GREGORČIČEVA 23
TELEFON ŠT. 25-52